Cyfeillion Murluniau Brenda Chamberlain ar Enlli
The Friends of the Brenda Chamberlain Bardsey Murals

Cylchlythyr IV Rhagfyr 2013

Mae ein prosiect yn dod yn ei flaen. Ym mis Medi, treuliodd Jane Foley a'i thîm - Inez Litasova a Julia Vlcek - ddeg diwrnod yn atgyfnerthu a sefydlogi wyneb y muriau a chael gwared â'r hen bapur tenau a osodwyd dros dro ddeg mlynedd ar hugain yn ôl - tasg anferthol. Yna bu'n rhaid iddyn nhw ymroi i'r gwaith difyr o atgyfnerthu'r manylion coll.

Y mae'r *Ceffyl o'r Ochr* - y murlun cyntaf i chi ei weld wrth ddringo'r grisiau - bellach yn ddelwedd fwy trawiadol o lawer. Dros y dudalen fe welwch fod *Y Ceffyl o'r Cefn* hefyd bellach yn fwy cyf-lawn a bod *Ffigyrau mewn Cwch*, wedi ei ailddiffinio, yn llawnach llun nag yr oedd flwyddyn yn ôl.

Bydd angen amynedd ar *Y Ferch ar y Traeth*. Dydi'r wal hon ddim wedi sychu'n iawn eto a byddai'n wastraff gweithio arni fel mae hi ar hyn o bryd. Tamprwydd yw'r gelyn.

Roeddem wedi gobeithio dod o hyd i'r astudiaeth ar gyfer *Y Colomennod* o dan y paent ar y wal yn y gegin fyw. Yn anffodus, ni ddaeth unrhyw ddelwedd i'r golwg er bod ychydig o bigment wedi ei ddarganfod yno. Efallai ein bod yn gofyn gormod - ond roedd rhaid rhoi cynnig arni.

Yng Nghylchlythyr III, soniwyd fod y pridd oedd wedi hel ar y llwybr yn y cefn wedi ei glirio, a bod 2 gwter wedi dod i'r golwg a hefyd y llechi gwreiddiol. Cafwyd hefyd y crafwr sgidiau metel wrth y drws. Mae hyn yn dangos pa mor drwchus oedd yr haen o waddod dros y llwybr.

Ar ddiwedd ei hadroddiad manwl 25 tudalen, mae Jane yn awgrymu y dylid newid y paent olew a finyl am baent clai er mwyn galluogi'r muriau i anadlu. Roedd hefyd yn awyddus i dynnu'r hen rendr rywbryd yn y dyfodol, gan osod slyri calch cynaliadwy yn ei le. Mae ein profiad yn Nhŷ Capel yn dangos nad gwaith hawdd yw gwneud hyn. Awgrym arall oedd cael tenant yn y tŷ dros y gaeaf, fel bod y stôf goed ynghynn trwy'r tywydd oer ac yn cadw'r tamprwydd draw.

Mae mwy o waith i'w wneud, ond gobeithio eich bod yn fodlon ar y cynnydd hyd yn hyn. Os ydi eich pentref, capel neu eglwys, ffrindiau, grŵp neu gymdeithas yn awyddus i gynnal cyfarfod gyda sgwrs am *Enlli, Brenda Chamberlain a Murluniau Carreg Fawr*, gadewch i ni wybod.

Ceridwen Lloyd-Morgan, Peter Lockyer, Peter Lord, Luned Meredith, Jill Piercy.

cronfa dreftadaeth y loteri
heritage lottery fund

ASW contemporary art society for wales
cymdeithas gelfyddyd gyfoes cymru

peter.lockyer81@tiscali.co.uk